

Бондаренко В. В.
Національна академія внутрішніх справ

СЛУЖБОВА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Проведено аналіз керівних документів, що регламентують специфіку професійного навчання працівників Національної поліції України. Висвітлено особливості системи службової підготовки поліцейських. Встановлено, що основними напрямками підвищення ефективності службової підготовки є оновлення матеріально-технічного забезпечення підрозділів поліції, спонукання працівників до самостійного навчання, посилення контролю та відповідальності працівників за рівень власної службової підготовленості.

Ключові слова: службова підготовка, професійне навчання, Національна поліція.

Бондаренко В. В. Служебная подготовка как составляющая системы профессионального обучения работников Национальной полиции Украины. Проведен анализ руководящих документов, регламентирующих специфику профессионального обучения работников Национальной полиции Украины. Освещены особенности системы служебной подготовки полицейских. Установлено, что основными направлениями повышения эффективности служебной подготовки является обновление материально-технического обеспечения подразделений полиции, побуждение работников к самостоятельному обучению, усиление контроля и ответственности работников за уровень собственной служебной подготовленности.

Ключевые слова: служебная подготовка, профессиональное обучение, Национальная полиция.

Bondarenko V.V. Service training as a part of the system of professional training of the employees of the National Police of Ukraine. The article describes features of the system of official training of employees of the National Police of Ukraine. On the basis of the analysis of the guidance documents regulating the specifics of professional training of the police, it was stated that the training prepares for updating and consolidating the necessary knowledge, skills and abilities of the police officer taking into account the operational situation, specifics and profile of his operational activities. The system of service training contains a set of organizational components, types, forms of preparation and control of the level of police officers' preparedness. Organizational components include planned, accounting and reporting. The guideline documents provide the following types of professional training: functional, general-profile, fire, tactical and physical training. Forms of professional training are: training sessions in groups at the place of service; Training collections and self-study. Depending on the categories of police officers, the amount of annual training load in the system of vocational training varies. In the first category of police, this indicator is 257 hours, the second and third respectively - 191 and 115 hours. This difference is explained by the peculiarities of professional activity and the requirements of employees of the relevant services. The final stage of conducting occupations in the system of professional training is the final check. It was established that the main directions of improving the efficiency of service training are the updating of material and technical support of police units, encouragement of employees to self-study, strengthening of control and responsibility of employees for the level of their own professional preparedness.

Key words: training, vocational training, National Police.

Постановка проблеми. В умовах кардинального реформування правоохоронної сфери України підвищуються вимоги до професійної підготовленості працівників Національної поліції України. За таких обставин службова підготовка поліцейських розглядається як важлива складова системи професійного навчання та потужний резерв підвищення ефективності поліцейської діяльності. Службова підготовка забезпечує оновлення та закріплення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням оперативної обстановки, специфіки та профілю його оперативно-службової діяльності [4]. Аналіз керівних документів [4, 5] свідчить, що з плином часу зміст та організація службової (професійної) підготовки правоохоронців корегувалися. Це пов'язано зі зміною оперативної обстановки у країні, методів роботи та вимог до підготовленості працівників правоохоронних органів. Однак, під час виконання службових обов'язків мають місце непоодинокі факти низької професійної підготовленості працівників поліції. Вирішення означеної проблеми потребує пошуку нових науковообґрунтованих підходів до удосконалення системи професійної підготовки працівників Національної поліції України. **Аналіз останніх досліджень і публікацій** свідчить, що професійна підготовка працівників правоохоронних органів є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних учених (М. І. Ануфрієв, В. А. Бондаренко, С. М. Безпалый, Ю. В. Вереньга, З. Р. Кісіль, В. І. Пліско, К. В. Пронтенко, О. В. Тімченко, Л. С. Узун, С. В. Усков, Г. Х. Яворська, О. А. Ярещенко, Р. Antonmattei та інші). Науковцями детально досліджувалися окремі складові системи професійного навчання, такі як первинна професійна підготовка, післядипломна освіта поліцейських, підготовка у ВНЗ зі специфічними умовами навчання та надавалися обґрунтовані пропозиції щодо їх оптимізації [1, 2, 8, 10]. За дослідженнями З. Р. Кісіля [2] майже половина опитаних правоохоронців за час служби не проходили курси підвищення кваліфікації. При цьому 47,6 % респондентів відчуває потребу в підвищенні своєї кваліфікації, 29,4 % – в професійній перепідготовці. Для підвищення рівня професійної підготовленості працівників ОВС низка вчених [1, 3, 6, 7, 9] відводять вагому роль службовій підготовці. На думку В. М. Монастирського [3] у системі службової підготовки працівників правоохоронних органів визначальну роль відіграє самостійна робота. Автор вважає за доцільне впровадження у освітній процес новітніх технологій навчання, проведення комплексних практичних занять та спеціальних тактичних ігор із використанням технічних засобів. **Мета роботи.** Висвітлити особливості службової підготовки працівників Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз керівних документів дає підстави констатувати, що система службової підготовки працівників Національної поліції України (Рис. 1) містить сукупність організаційних складових, видів, форм підготовок та контролю рівня службової підготовленості поліцейських. Положенням «Про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [4] визначено основні завдання службової підготовки, а саме: підвищення рівня знань, умінь, навичок та професійних якостей поліцейських з метою забезпечення їх здатності до виконання завдань з охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного (громадського) порядку та безпеки; вивчення нормативно-правових актів, які регламентують діяльність Національної поліції України; удосконалення керівним складом органів (закладів, установ) поліції навичок управління поліцейськими. Керівним документами передбачено наступні види службової підготовки: функціональна, загальнопрофільна вогнева, тактична та фізична підготовки. *Функціональна підготовка* спрямована на набуття і вдосконалення поліцейським знань, умінь та навичок у сфері нормативно- правового забезпечення службової діяльності, необхідних для успішного виконання ним службових обов'язків. Навчання з функціональної

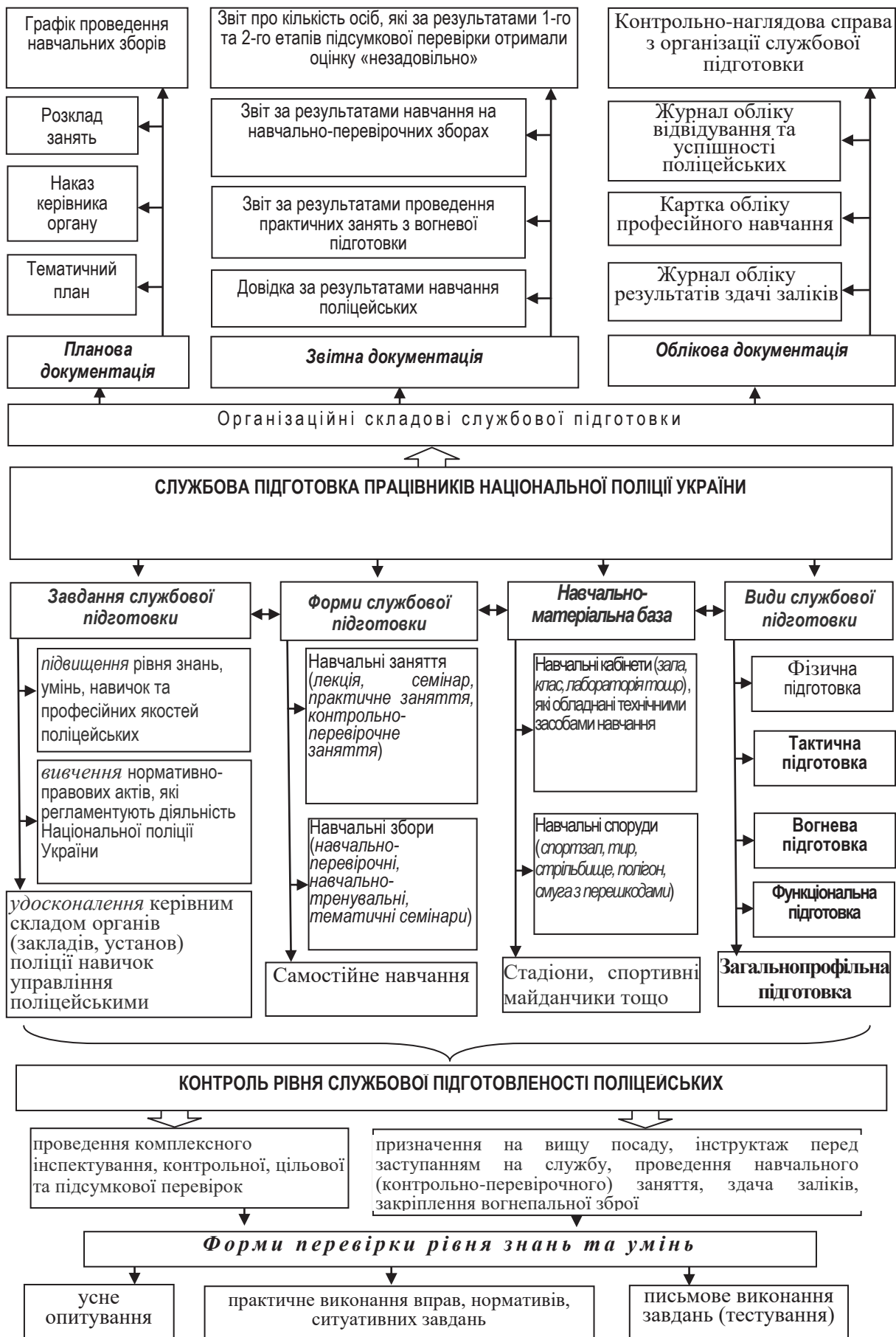

Рис 1. Система службової підготовки працівників Національної поліції України

підготовки передбачає вивчення: міжнародно-правових актів та законодавства України у сфері дотримання прав і свобод людини та громадянина; особливостей застосування нормативно-правових актів, що регламентують діяльність Національної поліції України, залежно від специфіки і профілю службової діяльності, а також удосконалення навичок складання службових та процесуальних документів; вимог щодо дотримання поліцейськими дисципліни і законності; етичних норм поведінки та толерантності при виконанні поліцейським службових обов'язків та інше.

Загальнопрофільна підготовка передбачає набуття і вдосконалення поліцейським умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань щодо формування готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику, а також надання домедичної допомоги в процесі виконання службових завдань. До складу загальнопрофільної підготовки входять: безпека життєдіяльності та домедична підготовка.

Вогнева підготовка передбачає вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірного її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, з різних положень, в обмежений час, в русі тощо. Навчання з вогневої підготовки передбачає: вивчення матеріальної частини зброї, її тактико-технічних характеристик, заходів безпеки при поводженні з нею, а також порядку і правил її застосування та використання; формування та вдосконалення у поліцейських практичних навичок умілого та безпечного поводження з вогнепальною зброєю (швидкісне дістання пістолета з кобури та приведення його в бойову готовність, виконання пострілу, усунення затримок при стрільбі тощо); виконання прийомів швидкісної стрільби в різних умовах, з різних положень, з перенесенням вогню по мішенях тощо; відпрацювання нормативів з вогневої підготовки. Заняття з вогневої підготовки повинні проводитися з поліцейськими підрозділів поліції особливого призначення – не менше ніж двічі на місяць (по 2 академічні години), з іншими категоріями поліцейських – не менше одного разу на місяць (2 академічні години).

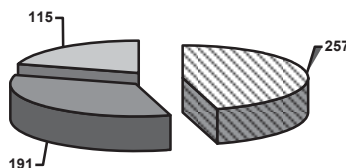
Тактична підготовка спрямована на набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику. Сюди віднесено: збирання, узагальнення та аналіз інформації про оперативну обстановку, прогнозування розвитку подій, прийняття раціональних управлінських рішень; формування морально-психологічної стійкості до виконання службових завдань в особливих умовах; перевірка документів у підозрілих осіб, доставляння правопорушників до підрозділу поліції, зупинка та огляду транспортного засобу; огляд місць можливого перебування осіб, які переховуються від слідства і суду, ухиляються від виконання кримінального покарання; затримання правопорушників (у тому числі озброєних, у будинках та на місцевості) як особисто, так і в складі наряду з правомірним застосуванням поліцейських заходів примусу тощо.

Заняття з тактичної підготовки повинні проводитися на спеціально обладнаних тактичних містечках (полігонах), у тирах (стрільбищах) та спортивних залах (майданчиках). Під час проведення практичних занять поліцейським слід екіпіруватися озброєнням (страйкбольними або пейнтбольними приладами), спеціальними засобами індивідуального захисту та активної оборони, технічними засобами зв'язку тощо.

Метою *фізичної підготовки* є формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Складовими фізичної підготовки є *загальна фізична підготовка та тактика самозахисту та особистої безпеки*. Навчання з фізичної підготовки передбачає формування та вдосконалення в поліцейських: рухових якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій; витривалості, швидкісних та силових якостей, які забезпечують можливість переслідування правопорушника та перевагу в силовому протистоянні при його затриманні, у тому числі з подоланням природних та штучних перешкод; навичок самоконтролю за фізичним станом та станом здоров'я у процесі виконання фізичних вправ; практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу тощо.

Чинним положенням «Про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [4] визначено, що загальна фізична підготовка опановується поліцейськими самостійно. Окремі елементи загальної фізичної підготовки, а саме фізичні вправи, що сприяють швидкій адаптації поліцейського до зміни навантажень, відпрацьовуються на заняттях із тактики самозахисту. Результати аналізу стану фізичної підготовленості правоохоронців доводять, що зменшення кількості годин на фізичну підготовку за рахунок самостійного опанування загальної фізичної підготовки не сприяє ефективному розвитку фізичних якостей. Організація навчальних занять з фізичної підготовки визначається відповідно до категорій поліцейських, а саме: перша категорія – не менше 144 годин на рік (не менше 4 академічних годин на тиждень); друга категорія – 108 годин на рік (не менше 3 академічних годин на тиждень); третя категорія – 72 години на рік (не менше 2 академічних годин на тиждень). Залежно від категорій поліцейських, обсяг річного навчального навантаження у системі службової підготовки відрізняється (Рис. 2). У поліцейських першої категорії цей показник становить 257 годин, другої та третьої відповідно – 191 та 115 годин. Така різниця пояснюється особливостями професійної діяльності та вимогами до працівників відповідних служб.

Система службової підготовки передбачає певні організаційні складові до яких віднесено плану, облікову

документацію та звітність.

Рис. 2. Співвідношення річного обсягу навчального навантаження у системі службової підготовки працівників Національної поліції України, години (згідно Наказу №50 від 26.01.2016 року)

- працівники 1-ї категорії (257 годин)
- працівники 2-ї категорії (191 година)
- працівники 3-ї категорії (115 годин)

Планову документацію складає: наказ керівника органу (закладу, установи) поліції про організацію службової підготовки на навчальний рік; тематичний план зі службової підготовки; розклад занять зі службової підготовки; графік проведення навчальних зборів. *Обліковою документацією* є: журнал обліку відвідування та успішності поліцейських зі службової підготовки; журнал обліку результатів здачі заліків зі службової підготовки перед призначенням поліцейських на вищі посади та з вогневої підготовки перед закріпленням за поліцейськими вогнепальної зброї; картка обліку професійного навчання поліцейського; контрольно-наглядова справа з організації службової підготовки. До *звітної документації* в системі службової підготовки віднесено: звіт за результатами проведення практичних занять з вогневої підготовки; звіт за результатами навчання поліцейських на навчально-перевірочних (навчально-тренувальних) зборах; звіт про кількість осіб, які за результатами першого та другого етапів підсумкової перевірки зі службової підготовки отримали загальну оцінку «незадовільно»; довідка за результатами навчання поліцейських органу (підрозділу) поліції протягом навчального року.

Керівними документами передбачено наступні форми службової підготовки: *навчальні заняття* в групах за місцем служби; *навчальні збори* (передбачають підвищення професійної готовності працівників до виконання службових завдань, що проводиться на базі тренінгового центру або закладу, установи); *самостійне навчання* (проводиться впродовж усього строку служби поліцейського з метою безперервного, систематичного поповнення та поглиблення знань, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання службових завдань).

Ураховуючи напружений графік роботи, особливо у працівників поліції, які працюють позмінно, регулярне відвідування навчальних занять зі службової підготовки, не завжди виявляється можливим. У такому разі рівень службової підготовленості правоохоронців буде залежати від їх свідомого вивчення пройденого матеріалу під час самостійного навчання.

Якісне проведення занять зі службової підготовки можливе при наявності відповідної навчально-матеріальної бази органів (закладів, установ) поліції, до якої віднесено: навчальні кабінети (зала, клас, лабораторія тощо), які обладнані технічними засобами навчання (у тому числі мультимедійною технікою); навчальні споруди (спортзал, тир, стрільбище, полігон, смуга з перешкодами); стадіони, спортивні майданчики тощо. Дослідження свідчать, що навчально-матеріальні бази більшості підрозділів поліції потребують оновлення та заміну застарілого обладнання.

Навчальний рік у системі службової підготовки розпочинається 15 січня та закінчується 15 вересня. Після завершення проводиться підсумкова перевірка, яка передбачає два етапи. З особами, які не здали перевірку, проводяться навчально-перевірочні збори (листопада-грудень включно). Положенням [4] також передбачено проведення навчально-тренувальних зборів. Періодичність направлення поліцейського на навчально-тренувальні збори становить не рідше одного разу на 2 роки.

Визначення рівня службової підготовленості поліцейських передбачає використання таких форми перевірки рівня знань та умінь: письмове виконання завдань (тестування); практичне виконання вправ, нормативів, ситуативних завдань; усне опитування (проводиться виключно в межах навчального заняття та під час інструктажу перед заступанням на службу поліцейського). Крім підсумкової перевірки, контроль за рівнем службової підготовленості поліцейських здійснюється під час: призначення працівника на вищу посаду, інструктажу перед заступанням на службу, проведення навчального (контрольно-перевірочного) заняття, здачі заліків за підсумками проходження навчально-перевірочного збору, закріплення вогнепальної зброї; проведення комплексного інспектування, контрольної та цільової перевірок.

Висновки. На підґрунті проведених досліджень встановлено, що підвищення ефективності службової підготовки можливе за умови достатнього матеріально-технічного забезпечення підрозділів поліції. Враховуючи напружений графік роботи працівників поліції важливим напрямом покращення рівня їх службової підготовленості є надання пріоритету такій формі підготовки як самостійне навчання. При цьому, необхідною умовою підвищення ролі самостійного навчання виступатиме посилення контролю та відповідальності працівників за рівень власної службової підготовленості.

Перспективи подальших досліджень. Передбачається визначити динаміку рівня фізичної підготовленості працівників підрозділів патрульної служби Національної поліції України.

Література

1. Бондаренко В. А. Методологічні засади компетентнісного підходу до розстановки кадрів патрульної служби Національної поліції України / В. А. Бондаренко, С. С. Єсімов, О. С. П'єх // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна : збірник наукових праць / головний редактор В. В. Середя. – Львів : ЛьвДУВС, 2016. – Вип. 1. – С. 105 – 116.
2. Кісіль З. Р. Професійна підготовка як різновид удосконалення службової діяльності співробітників органів внутрішніх справ України / З. Р. Кісіль // Науковий вісник Львівського держ. університету внутрішніх справ. Серія психологічна. – Випуск 1. – Львів, 2013. – С. 142 – 152.
3. Монастирський В. М. Шляхи оптимізації самоосвітньої компетентності працівників міліції в системі службової підготовки / В. М. Монастирський. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2011. – Вип. 1. – Режим доступу: –http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2011_1_15.
4. Про затвердження Положення з організацію професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України: наказ МВС України від 13.04.2012 № 318.
5. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ

МВС України від 26.01.2016 року № 50.

6. Antonmattei P. La formation des policiers / P. Antonmattei // Pouvoirs. – 2002. – № 3 (102). – P. 57–69 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cairn.info/revue-pouvoirs-2002-3- page-57.htm>.

7. Ministry of the Interior and Administration – Poland Official website of the Polish Ministry of the Interior and Administration. – 2011. P. 15.

8. Internationale Polizei Taktiken und Ausbildungen / von B. Siegfried, F. Hübner. – Auflage. – Stuttgart, 1995. – 238 S.

9. Nieuwenhuys A. Oudejans R.R.D. Effects of anxiety on handgun shooting behavior of police officers: a pilot study. *Anxiety, Stress & Coping*. 2010, vol. 23, pp. 225 – 233.

10. Taschenmacher R. Dienst – und Einsatzlehre – Ergänzungsband NW – Leitfaden für Theorie und Praxis / von R. Taschenmacher. – 8 Auflage. – 1995. – 212 S.

**Людвиг Т.В., Гуртова Т.В., Безгрєбєльна О.П., Черєповська О.А.
Національний університет «Львівська політехніка»**

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАНЯТЬ ПЛАВАННЯМ У ПОЗААКАДЕМІЧНИХ ФОРМАХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Розглянуто питання використання засобів плавання у позаакадемічних формах занять фізичними вихованням студентів ВНЗ. Наведено підсумки експериментального дослідження з їхнім науковим обґрунтуванням. Експериментально підтверджено раціональність запроваджених нововведень для підвищення рівня морфофункціонального стану студентів основних медичних груп ВНЗ. Доведено ефективність використання засобів плавання у позаакадемічних формах занять фізичними вихованням на підставі отриманих достовірних змін у стані соматичного здоров'я студентів, що є основою забезпечення їхньої психофізичної готовності до професійної діяльності.

Ключові слова: студент, ВНЗ, позаакадемічні форми, фізичне виховання, плавання, морфофункціональний стан.

Людвиг Т., Гуртова Т., Безгрєбєльна Е., Черєповская Е. Эффективность занятий плаванием в внеакадемических формах физическим воспитанием студентов вузов. Рассмотрены вопросы использования средств плавания в внеакадемических формах занятий физическим воспитанием студентов вузов. Приведены результаты экспериментального исследования с их научным обоснованием. Экспериментально подтверждено рациональность внедренных нововведений для повышения уровня морфофункционального состояния студентов основных медицинских групп вузов. Доказана эффективность использования средств плавания в внеакадемических формах занятий физическим воспитанием на основании полученных достоверных изменений в состоянии соматического здоровья студентов, что является основой обеспечения ихней психофизической готовности к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: студент, вуз, внеакадемические занятия, физическое воспитание, плавание, морфофункциональное состояние.

Ludovik T., Gurtova T., Bezgrebelnaya E., Cherepovskaya E. The effectiveness of the swimming is outside academic classes form of physical education the students' of university. The questions is using swimming means in outside academic classes form of physical education of students of higher educational institutions is considered. Based on the theoretical analysis the development and practical implementation of differentiated programs of outside academic classes form of physical education for students it is established.

The task of the work – of the experimental study of the effectiveness of using swimming in outside academic classes form of physical education of students' of the main medical groups of universities. Methods of research: pedagogical experiment, pedagogical observation, pedagogical testing, methods of mathematical statistics.

The effectiveness of the implementation of the author's program of outside academic classes form was determined. By a significant improvement of all test indicators without exception, as statistically confirmed fs evidenced on the basis of the results of the experiment. Determination of the level of somatic health of students tperimental group its positive dynamics: the difference between the results obtained in the first and third years of training is 9,47 points, which is reliably confirmed ($p < 0,001$) is allowed to established. By the fact that the level of somatic health of the students of the control group at the end of the experimental study practically did not change and remained at a lower average level. The low effectiveness of the current program of outside academic classes form in comparison with the author's work is confirmed.

Thus, the results of the practical implementation of the formulated provisions prove the rationality and effectiveness of building physical education in the post-academic period with the use of means of navigation.

Keywords: student, physical education, outside academic classes, swimming, morphofunctional state.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Нині стан здоров'я студентської молоді вважається однією з найактуальніших проблем у сучасній педагогічній науці. На сьогоднішній день це питання є одним із важливих предметів багатьох досліджень, які загалом зазначають тенденцію до його істотного погіршення [2, 4-6]. При цьому, забезпечення належного стану здоров'я, й, формування високого рівня працездатності для продуктивної фахової діяльності, вважається корелятором ефективності курсу фізичного виховання у ВНЗ [5].

У межах цієї проблематики у ВНЗ України останнім часом спостерігається тенденція до збільшення годин на позаакадемічну роботу. На думку фахівців [1, 5-7], оволодіння уміннями та навичками такої форми фізичного виховання студентів є чільним чинником забезпечення його ефективності. Вважається [2, 7], що позаакадемічні форми занять повинні